

ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนประถมศึกษา

สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน

Opinion Towards School Lunch Program of Prathomsuksa Students, Bangkok Municipal Schools, Khet Pathum Wan

รจนา ดันติวิชิตเวช¹ และ เสาวพร เมืองแก้ว²

Rojjanan Tuntivichitwate¹ and Saowaporn Munangkoe²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐาน ความคิดเห็นและความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐาน กับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันโดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวม ข้อมูลจากนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน พบว่า เพศของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับ เรื่องอาหารที่ โรงเรียนจัดมีครบทั้ง5หมู่ มีน้ำดื่มเพียงพอ การจัดอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดบริการเองทั้งหมดเป็น วิธีที่ดีที่สุด โรงอาหารสะอาดและมีภาชนะใส่อาหารและช้อนตักอาหารเพียงพอ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความ สัมพันธ์กับเรื่องอาหารที่จัดให้มีเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเรื่อง ช่วยปรับปรุงนิสัยการรับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้องของนักเรียน และช่วยให้นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหาร โดยทั่วถึง ระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่ภาชนะที่ใช้ตักน้ำควรจัดรวมไว้ที่จุดบริการน้ำดื่ม โรงเรียนจัดสถานที่สำหรับวางภาชนะที่ใช้แล้วอย่างเพียงพอเหมาะสม และฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่

ABSTRACT

This research was intended to study the general characteristics of Prathomsuksa students; strdents' opinion towards school lunch program; and the relationship between general characteristics of Prathomsuksa students and opinion towards school lunch program. The data were acquired through questionnaire which adminstered by sampled 200 Prathomsuksa students (grade 6) in Bangkok municipal schools, Khet Pathum Wan. The results were as follows: Student's sex was related to the Five Necessities, sufficient drinking water, good management of school lunch, canteen cleanness and sufficient plates and spoons; students' learning achievement was related to sufficient food; parents' occupation was related to students' improvement of food habit and sufficient lunch for all students; and parents' education was related to provided cups for drinking water, place for used plates, and traing for students' responsibilities.

¹ โรงเรียนสวนหลวง สำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

¹ (Suanluang School, Khet Pathum Wan, Bangkok)

² ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² (Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University)

คำนำ

นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มิมีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพที่ทำรายได้ไม่แน่นอน ไม่มีเวลาที่จะสนใจเอาใจใส่ในเรื่องการบริโภคอาหารที่ถูกต้องให้แก่ นักเรียน ปัญหาประการหนึ่งที่พบคือ นักเรียนขาดแคลนอาหารหรือได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนจากการบริโภคอาหาร (อรรณ, 2535: 101) จากการวิจัยของกรุงเทพมหานครร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2532: บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครที่อยู่บริเวณพื้นที่เขตชั้นใน มีนักเรียนยากจนที่ขาดแคลน อาหารกลางวันร้อยละ 24.6 ของนักเรียนในบัญชีสำหรับเด็กวัยเรียน อาหารกลางวันนับเป็นมื้ออาหารสำคัญที่ร่างกายต้องการเพื่อนำพลังงานและคุณค่าของอาหารไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ การขาดอาหารเป็นสาเหตุของปัญหาสำคัญทางสุขภาพที่ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตช้าลง บั่นทอนสมรรถภาพในการเรียนและมีผลต่อสมาธิในการเรียน ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนลดลง (ภารดีและคณะ, 2530: 1)

โรงเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสุขภาพของนักเรียน โดยการจัดอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษา ดังนั้นในการจัดการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันจึงควรคำนึงถึงความคิดเห็นและทัศนคติของนักเรียนด้วย ซึ่งพบว่าร้อยละ 95 ของโรงเรียนที่นักเรียนประถมศึกษาต้องการโครงการอาหารกลางวัน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2532: 22) นอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของโครงการบริการ อาหารของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของ Alita F. Rethmeyer (1989: บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มิทัศนคติที่ดีต่อโครงการอาหารกลางวัน

ดังนั้นการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันจะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงส่งเสริมการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 1) ลักษณะพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน
- 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานของนักเรียนกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโครงการ อาหารกลางวัน

อุปกรณ์และวิธีการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรของการวิจัยนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตปทุมวัน จำนวน 628 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 200 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบง่ายจากประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐาน ได้แก่ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้เดินทางไปส่งแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS-PC (Statistical Package for Social Sciences Version PC) สถิติที่ใช้มี ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และไคส์แควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษา

สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน

นักเรียนมากกว่าครึ่ง (57.0%) เป็นเพศหญิง และนักเรียนเกือบครึ่ง (48.5%) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง ผู้ปกครองของนักเรียนประมาณ 2 ใน 5 (43.5%) มีอาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่ (70.0%) มีรายได้ 5,000 บาท และต่ำกว่า และมี 2 ใน 3 (66.0%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการที่นักเรียนได้รับการจัดโครงการอาหารกลางวัน

นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องอาหารที่โรงเรียนจัดมีราคาถูก และมีคุณค่าทางอาหารครบทั้ง 5 หมู่ ($\bar{X}=3.56$ และ 3.31 ตามลำดับ) ส่วนความคิดเห็นในเรื่องอื่นๆ นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วยทั้งหมด ที่นักเรียนเห็นด้วยในลำดับแรกคือ อาหารของโรงเรียนที่นักเรียนรับประทานมีเพียงพอความต้องการของนักเรียน ($\bar{X}=3.18$) ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ รายการอาหารที่จัดให้ไม่ซ้ำซากจำเจ ($X=2.79$)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดโครงการอาหารกลางวัน

นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดโครงการอาหารกลางวันหนึ่งประเด็นคือ นักเรียนควรยกภาชนะใส่อาหารไปเก็บทุกครั้งหลังจากรับประทานอาหารเสร็จ ($\bar{X} = 3.46$) ส่วนความคิดเห็นในเรื่องอื่นๆมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยทั้งหมด ที่เห็นด้วยในลำดับแรกคือ โรงเรียนจัดสถานที่สำหรับวางภาชนะที่ใช้แล้วอย่างเพียงพอและเหมาะสม ($\bar{X}=3.23$) ส่วนความคิดเห็นที่คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการช่วยบริหารอาหารกลางวันของโรงเรียน ($\bar{X} = 2.55$)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอาหารกลางวัน

นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอาหารกลางวัน เช่น ลำดับแรกในเรื่องที่โครงการอาหารกลางวันช่วยแบ่งเบาภาระ

ของผู้ปกครองด้านการเงิน ($\bar{X} = 3.44$) รองลงมาคือฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ ($\bar{X} = 3.43$) และฝึกให้นักเรียนรู้จักประหยัด ($\bar{X} = 3.42$)

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานของนักเรียนกับความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดสมมติฐาน คือ ลักษณะพื้นฐานของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1) เพศของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันได้แก่

- ด้านบริการโครงการอาหารกลางวัน คือ เรื่องที่โรงเรียนจัดบริการ มีอาหารครบทั้ง 5 หมู่ โดยนักเรียนชายเห็นด้วยในสัดส่วนที่มากกว่านักเรียนหญิงและเรื่องมีน้ำดื่มเพียงพอสำหรับทุกคน โดยนักเรียนหญิงเห็นด้วยในสัดส่วนที่มากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

- ด้านการดำเนินงานจัดโครงการอาหารกลางวัน คือ เรื่องการจัดอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดบริการเองทั้งหมดเป็นวิธีที่ดีที่สุด โรงอาหารสะอาดน่ารับประทานอาหารและภาชนะใส่อาหารและช้อนตักอาหารมีเพียงพอ โดยนักเรียนหญิงจะเห็นด้วยในสัดส่วนที่มากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญ .05

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอาหารกลางวันเพียงหนึ่งด้านคือ

- ด้านการบริการโครงการอาหารกลางวัน คือ เรื่องอาหารของโรงเรียนที่นักเรียนรับประทานมีเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนโดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำจะเห็นด้วยในสัดส่วนที่มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3) อาชีพของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน

- ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอาหารกลางวัน คือเรื่องช่วยให้นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารโดยทั่วถึงและช่วยปรับปรุงนิสัยการรับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนโดยนักเรียนที่ผู้ปกครอง มีอาชีพรับจ้างทั่ว

ไปและค้าขายจะเห็นด้วยในสัดส่วนที่มากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4) ระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโครงการอาหารกลางวัน

- ด้านการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เรื่องภาษาที่ใช้ตักน้ำควรจัดรวมไว้ที่จุดบริการ น้ำดื่ม และเรื่องโรงเรียนจัดสถานที่สำหรับวางภาษาที่ใช้แล้วอย่างเพียงพอและเหมาะสม โดยนักเรียน ที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่ามัธยมศึกษาจะเห็นด้วยในสัดส่วนที่มากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

- ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอาหารกลางวัน เรื่องฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ โดยที่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจะเห็นด้วยในสัดส่วนที่มากกว่านักเรียน ที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วิจารณ์

จากการศึกษาพบว่านักเรียนเห็นด้วยกับการจัดโครงการอาหารกลางวันในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริการ การดำเนินการ และประโยชน์ที่ได้รับทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การฝึกนิสัย ฯลฯ และส่งผลให้เกิดผล ดีต่อการเรียนของนักเรียนด้วย ทั้งนี้สอดคล้องกับนโยบายของโครงการอาหารกลางวันที่ดีดำเนินการโดยสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2532: 270) ซึ่งเน้นเรื่องคุณภาพของอาหาร ความสะอาด และปลอดภัยของอาหาร และการบริการนักเรียนมีความมุ่งหมายที่จะให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอแก่ความต้องการของร่างกาย อันจะทำให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพดีจนเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย และจิตใจได้อย่างเหมาะสม

ในประเด็นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอาหาร กลางวันในเรื่องของโรงเรียนที่นักเรียนรับประทานมีเพียงพอต่อ

ความต้องการ ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของยุพิน ตรีรส (2529: 103) ซึ่งพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนความรู้แตกต่างกัน จะมีแนวโน้มคะแนนความเชื่อและบริโภคนิสัยแตกต่างกัน

สรุป

จากการสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน จำนวน 200 คน พบว่า เพศของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับเรื่องอาหารที่โรงเรียนจัดมีครบทั้ง 5 หมู่ มีน้ำดื่มเพียงพอ การจัดอาหารกลางวัน ที่โรงเรียนจัดบริการเองทั้งหมดเป็นวิธีที่ดีที่สุด โรงอาหารสะอาดและมีภาษาใส่อาหารและช้อนตักอาหารเพียงพอ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับเรื่องอาหารที่จัดให้มีเพียงพอกับความต้องการ ของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับเรื่องช่วยปรับปรุงนิสัยการรับประทานอาหารที่ไม่ถูก ต้องของนักเรียน และช่วยให้ นักเรียนทุกคน ได้รับประทานอาหารโดยทั่วถึง ระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเรื่องภาษาที่ใช้ตักน้ำควรจัดรวมไว้ที่จุดบริการน้ำดื่ม โรงเรียนจัดสถานที่สำหรับวางภาษาที่ใช้แล้ว อย่างเพียงพอเหมาะสม และฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่

เอกสารอ้างอิง

- ภารดี เต็มเจริญ, จิราพร ชีรพัฒนะ, รัตนาภรณ์ เจริญพงศ์ และ สิริประภา กลั่นกลิน. 2530. คุณค่าอาหารกลางวัน และภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุพิน ตรีรส. 2529. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการกับความรู้ ความเชื่อ และบริโภคนิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2532. รายงานผลการ

- วิจัยและผลสำเร็จของโครงการจัดอาหารกลางวัน ใน
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่อยู่บริเวณ
พื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร :
ห้างหุ้นส่วนสหประชาพานิช.
- อรรณพ พงศ์พุทธิชาติ. 2535. คำนิยมเกี่ยวกับการบริโภค
อาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : วิทยา
นิพนธ์ปริญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Rethmeyer, A.E. 1989. "Characteristics of Effective
School Foodservice Programs". *Dissertation
Abstracts International*. 50 (November 1989) :
1167-A.